

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради PhD 12841
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Святослав Васкул, 1997 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2021 році Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича за спеціальністю 031 Релігієзнавство, виконав акредитовану освітньо-наукову програму 38594 Релігієзнавство.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України від 03 квітня 2026 року № 132, у складі:

Голови разової спеціалізованої
вченої ради –

Миколи Шкрібляка, доктора філософських наук (09.00.11 – Релігієзнавство), доцента, доцента кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Рецензентів –

Миколи Лагодича, кандидата історичних наук (09.00.11 – Релігієзнавство), доцента, доцента кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Ігоря Луцана, кандидата історичних наук (09.00.11 – Релігієзнавство), асистента кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Офіційних опонентів –

Людмили Филипович, доктора філософських наук (09.00.11 – Релігієзнавство), професора, провідного наукового співробітника відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди Національної Академії наук України.

Олега Соколовського, доктора філософських наук (09.00.11 – Релігієзнавство), професора, професора кафедри філософії та політології Житомирського

державного університету імені Івана Франка.

на засіданні «19» червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки Святославу Васкулу на підставі публічного захисту дисертації «Постсекулярна ревіталізація релігійності: вектори християнського богословського дискурсу та церковно-соціальних практик» за спеціальністю 031 Релігієзнавство.

Дисертацію виконано у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Ірина Горохолінська, доктор філософських наук (09.00.11 – Релігієзнавство; 09.00.14 – Богослов'я), доцент, завідувачка кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, в якому здійснено аналіз постсекулярної ревіталізації релігійності як якісної трансформації функціональності християнства в умовах плюралістичного суспільства та екзистенційних загроз війни. У роботі вперше обґрунтовано залежність соціальної й місійної життєвості релігійної інституції від системності її ціннісно-солідаризуючих практик, розкрито праксеологічні риси консолідуючого типу релігійної комунікації в умовах національної кризи, якою, зокрема, постає війна і її контексти, а також експліковано українську специфіку постсекулярних процесів як простір формування громадянської суб'єктності Церков. Дисертація виконана державною мовою. Обсяг основного тексту дисертації становить 219 сторінок, з яких 169 – основного тексту, що відповідає вимогам, установленим освітньо-науковою програмою закладу відповідно до специфіки спеціальності 031 Релігієзнавство.

Здобувач має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 3 наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 2 наукові праці у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у наукометричних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, а також 4 наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Васкул С. Богословське окреслення екуменічної парадигми та ціннісний спектр міжконфесійних суспільних практик. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. 2023. Вип. 45 (7–9). С. 118–130.

2. Васкул С. Українські церкви у ціннісному спектрі суспільних практик: критерії соціальної відповідальності та місійності. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2024. Вип. 2 (180). Том 1. С. 156–174.

3. Vaskul S. Religious institutions in the transformation processes of Ukrainian identity in wartime conditions. *Skhid*. 2025. Vol. 7, Issue 2. P. 19–25.

4. Horokholinska, Iryna; Vaskul, Sviatoslav; Brodetskyi, Oleksandr; and Kvik, Andriy (2026) "Post-Secular Revitalization of Religion: Ukrainian Experience of Social Initiatives by Churches as a Moral Alternative to the Russian "Theology" of War," *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*: Vol. 46 : Iss. 1 , Article 3. (Web of Science, Scopus, Q2 – <https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=21101185496&tip=sid&clean=0>).

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти, які висловили такі зауваження:

Голова ради – Микола Шкрібляк, доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, наголосив на гострій актуальності дисертаційної роботи та її перевагах, зокрема, вдало підбраному інструментарію дослідження, полідисциплінарності підходів до об'єктивації складної і поліфонічної за ідейно-теоретичним, ціннісним і соціально-практичним потенціалом проблематики. Робота вирізняється логічним викладом матеріалу, чітко прописаними елементами новизни, а у висновках – ґрунтовно сформульовані узагальнюючі твердження, які розкривають суть сучасних векторів християнсько-богословського дискурсу постсекулярної ревіталізації релігійності та її основних форм вияву в конкретних церковно-соціальних практиках і видах служіння.

До сильних сторін також належать комплексність як міждисциплінарність аналізу постсекулярної ревіталізації релігії в глобальному контексті та на локальному рівні з урахування провідних тенденцій суспільно-політичних трансформацій та військової агресії Росії проти України.

Для виконання ключових завдань дослідження дисертант задіяв доволі широку джерельну базу та значний корпус тематичної літератури – наукових праць сучасних вчених, що сприяло досягненню мети роботи та забезпечило цілісну концептуалізацію проблеми постсекулярної ревіталізації релігійності в її магістральних векторах та відображенні у системі сучасного християнського богословського дискурсу і церковних практиках.

Дисертаційне дослідження виконано самостійно, добре апробоване, вирізняється науковість та високою культурою авторської презентації та захисту результатів дослідження, загальний рівень фахової культури, відповідальність перед власним покликанням як науковця і священнослужителя, здобувача і члена групи забезпечення ОНП Релігієзнавство, за якою навчався, переконливо засвідчують набуття Святославом Васкулом усіх передбачених ОНП загальних і професійних компетентностей та програмних результатів навчання, що є підставою для присудження йому першого освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «Релігієзнавство».

Людмила Филипович, доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Висловлені такі зауваження:

Незважаючи на позитивність термінологічних пошуків дисертантом, в поле уваги якого залучено чимало термінів, відзначимо нечіткість центрального, ключового поняття – «постсекулярна ревіталізація». Автор дає визначення ревіталізації, яку розуміє як якісне оновлення присутності релігії в публічній сфері, де вона набуває нової вітальності через адаптацію до умов плюралізму та конкуренції смислів. (с.46). Але з цього не зовсім зрозуміло, чи це соціологічний процес, чи богословська модель, чи культурний стан, чи нормативна концепція, чи авторський термін. У багатьох дисертаціях наявна

певна концептуальна розмитість. Наукова праця починається з чіткої операціоналізації, з термінологічної визначеності. Дане автором визначення бажано допрацювати через поглиблення його змісту та розгортання його сенсів, серед яких процес відновлення суспільної значущості релігії в умовах секулярного плюралізму є визначальним.

Автор активно використовує концепт «пострелігійна сакралізація», але ми не знайшли інформації, чи це авторський термін, чи загальноприйнятий, хто його використовує, як він співвідноситься з іншими поняттями, напр. «секулярне», «сакральне» тощо. Бажано було б чітко джерелізувати концепт або прямо вказати: «у дисертації пропонується нове поняття», інакше це виглядає як концептуальна імпровізація.

Є логічна асиметрія між "постсекулярністю" і "християнством". Автор, заявивши про «постсекулярну ревіталізацію релігійності», обмежується «моделлю відповідального публічного християнства», тобто об'єкт заявлений широкий (релігійність), а аналіз фактично християноцентричний. Не зрозуміло, чи йдеться про релігійність загалом чи лише про християнськість. Бажано звузити предмет дослідження до християнства або пояснити, чому саме християнство – основний кейс для дослідження.

Олег Соколовський, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та політології Житомирського державного університету імені Івана Франка. Висловлені такі зауваження:

У дисертації поняття постсекулярності використовується як одне з ключових для пояснення сучасних трансформацій релігійності, однак його зміст не завжди має достатньо чітке категоріальне окреслення. У різних частинах роботи воно постає як характеристика сучасного суспільного стану, як спосіб інтерпретації релігійних процесів та як модель взаємодії релігійного і секулярного. У цьому зв'язку доцільним було більш послідовно визначити межі застосування цього поняття та його співвідношення з класичними теоріями секуляризації.

Значний обсяг дисертації присвячений аналізу соціального служіння релігійних організацій, гуманітарної діяльності та розвитку капеланства в Україні. Водночас наведений фактологічний матеріал подекуди має переважно описовий характер і не завжди супроводжується достатнім рівнем теоретичного узагальнення. Робота посилилася б за умови більш чіткого виокремлення моделей, типів або закономірностей трансформації сучасної релігійності в українському суспільстві.

У частині, присвяченій аналізу сучасного християнського дискурсу, соціального вчення Церков і проблематики спільнотності, подекуди простежується поєднання релігієзнавчого та богословського способів викладу. Це не впливає на загальну наукову цінність дослідження. Проте окремі положення потребують чіткішого розмежування між конфесійною інтерпретацією та науковим аналізом.

Микола Лагодич, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Висловлені такі зауваження:

У першому розділі автор детально аналізує методологічні підходи, термінологічні засади та історію формування концепції постсекулярності. Втім, у роботі бракує узагальнювальної концептуальної схеми, яка б стисло й наочно відображала логіку взаємозв'язку між категоріями «секуляризація», «постсекулярність», «ревіталізація релігійності», «публічне богослов'я» та «церковно-соціальні практики» (с. 41-49). Ця модель сприяла б кращому сприйняттю авторської концепції та додала б методологічному розділові структурної завершеності.

У другому розділі, аналізуючи релігієзнавчо-соціологічні параметри сучасної релігійності, дисертант спирається на результати авторитетних соціологічних досліджень. Однак варто було б додати зведену порівняльну таблицю, яка б показала динаміку конфесійної самоідентифікації, рівня довіри до Церков та релігійних практик населення України за тривалий часовий період (с. 57-63). Це надало б емпіричним спостереженням більшої системності.

У підрозділі, присвяченому філософсько-релігієзнавчим підходам до аналізу постсекулярності, автор зосереджується здебільшого на європейському дискурсі. Тоді як залучення праць дослідників ісламської, юдейської чи східної релігійної традиції дало б змогу розширити компаративні горизонти роботи та перевірити, наскільки окремі теоретичні висновки універсальні.

Ігор Луцан, кандидат історичних наук, асистент кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Висловлені такі зауваження:

Дисертація вирізняється ґрунтовним аналізом сучасного католицького соціального вчення та новітніх богословських акцентів Католицької Церкви, що є безперечною перевагою роботи. Водночас подекуди увага до католицького матеріалу більш деталізована порівняно з аналізом сучасних православних і, тим паче, протестантських підходів до публічного богослов'я та соціальної відповідальності Церкви. У цьому контексті певне розширення протестантського сегмента дослідження могло б додатково посилити компаративний потенціал роботи.

Значний інтерес викликає здійснений дисертантом аналіз соціально значущих практик українських Церков в умовах війни, зокрема феноменів військового та медичного капеланства, релігійної адвокації та міжконфесійної солідарності. Водночас окремі положення роботи могли б бути додатково підсилені ширшим залученням емпіричного матеріалу – результатів інтерв'ю, соціологічних даних або кейс-аналізів конкретних церковних ініціатив, що поліпшило б прикладний вимір дослідження.

Дисертант аргументовано аналізує українську специфіку постсекулярної ревіталізації релігійності в контексті російсько-української війни та процесів деколонізації релігійної свідомості. Разом із тим окремі висновки щодо трансформації міжцерковних і державно-церковних взаємин могли б виграти від більш розгорнутого компаративного зіставлення українського досвіду з аналогічними процесами в інших постсоціалістичних країнах Центрально-Східної Європи.

На дисертацію та анотацію Святослава Васкула до філологічного факультету

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича **надійшло два звернення**. Вони позитивні, але містять окремі побажання та зауваження:

Ніни Зорій, кандидата філософських наук, доцента кафедри психології та філософії Буковинського державного медичного університету. Висловлене таке зауваження: аналізуючи соціальні та екологічні імпульси у сучасному богослов'ї, автор подекуди схильний сприймати програмні заяви релігійних керманів та офіційні документи конфесій як пряме відображення реального стану релігійної свідомості. Але між офіційною доктриною (наприклад, концепцією реляційної онтології І. Зізіюласа чи екологічною етикою Лозаннського руху) і повсякденними настановами вірян «на місцях» нерідко існує істотний розрив, зумовлений консервативною інерцією або парафіяльним ізоляціонізмом. Робота лише виграла б, якби автор критичніше підійшов до цієї дихотомії, залучивши більше емпіричних соціологічних досліджень, які фіксують реальний рівень засвоєння цих модерних богословських ідей широкими пластами вірян.

Руслани Мартич, кандидата філософських наук, доцента, доцента кафедри філософії та релігієзнавства Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Висловлене таке зауваження:

Значна частина роботи присвячена сучасному українському досвіду постсекулярної ревіталізації релігійності, що цілком виправдано з огляду на предмет дослідження. Водночас порівняльне залучення більшої кількості кейсів із досвіду інших Європейських суспільств, які також переживають процеси переосмислення публічної ролі релігії, могло б додатково посилити компаративний потенціал дослідження та ще виразніше окреслити специфіку української моделі постсекулярних трансформацій.

Результати голосування:

«ЗА» – 5 (п'ять) членів ради

«ПРОТИ» – 0 (нуль) членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада PhD 12841, присуджує Святославу Васкулу ступінь доктора філософії з галузі 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 031 Релігієзнавство.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова спеціалізованої вченої ради PhD 12841,
доктор філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та культурології
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Микола ШКРІБЛЯК